
ПРОГЛАС

Издание на Филологическия факултет
при Великотърновския университет “Св. св. Кирил и Методий”

кн. 2, 2006 (год. XV), ISSN 0861-7902

Гено ГЕНОВ

СЛАДОСТЕН НОВ СТИЛ (DOLCE STIL NOVO) (I част)

L'étude proposée est la première tentative analytique dans l'histoire littéraire bulgare d'approfondir les connaissances des préférences esthétiques, de la poésie et de l'imaginaire particulier qu'a choisi le groupe de poètes italiens qui se forme au début de XIV siècle en Bologne dont les ambitions novatrices ont inspiré son nom *Dolce stil nuovo*.

Това е третата влиятелна лирическа школа в средновековната западноевропейска поезия след Провансалската и Сицилианската, която възниква в Болоня в края на XIII и началото на XIV век. Лесно е да се установи, че поетите от тази школа черпят вдъхновение от изящните любовни изповеди, които преобладават в интимната лирика на трубадурите. Като лирическа тенденция “сладостният нов стил” е резултат на динамичното развитие на душевните нагласи и интелектуалните прозрения, които са се оформили в лоното на провансалската школа. Поезията, създадена от “Сладостния нов стил” и е силно повлияна от концепциите и изобразителните похвати, разработени в късносредновековната Сицилианска лирическа школа.

“Долче стил ново” се разглежда в италианската ранноренесансова поезия като важен етап в процеса на задълбочаване на психологическия анализ в европейската интимна лирика. Ревностното вглъбяване на влюбения в себе си излиза на преден план в зародилата се през първата половина на XIII век Сицилианска поетическа школа. Тя се формира от кръга

салонни поети, подслонили се в двора на Фридрих II Швабски, в който се отстоява дворцовият рицарски идеал за любовта:

*Любовта е желание, което идва от сърцето
и ни преизпълва с голяма наслада;
първо очите раждат любовта,
а сърцето я подхранва.
(Amor è uno desio che ven da core
per abondanza di gran piacimento;
e li occhi in prima generan l'amore
e lo core li da nutrimento.)*

Днес се налага схващането, че с означението “сладостен нов стил” (*dolce stil novo*) не се определя нито обособена италианска школа, нито единно направление в европейската интимна лирика. Издигането до съвършенството на небесната обич чрез вдъхновението, получено от възлюбената дама, се постига самостоятелно от всеки поет, приобщил се към кръга, така че в този устрем към идеала стилновистите не биха могли да бъдат разглеждани като участници в единна школа. Всъщност техният кръг може да се определи като школа само въз основа на сплотяващия ги стремеж към формално съвършенство на лирическия изказ, т.е. на базата на ревностното им усилие да постигнат “сладостния стил” (*dolce stil*) в изразяването на любовните си възжелания.

Според италианския литературен критик Габриеле Балди (1919 – 1969) би било по-точно да се говори за “сладки и изящни стихове” (*time dolci e leggiadre*, вж. песен XXVI на “Чистилището”), отколкото да се приеме изразът “сладостен нов стил”, с който Данте описва само собствения си поетичен стил, а не стила на целия поетичен кръг.

Като учредител на поетичния кръг “Долче стил ново” се почита Гуидо Гуиницели. От Флоренция в общността на стилновистите се включват Гуидо Кавалканти, Данте Алигиери, Лапо Джани, Джани Алфани, Дино Фрескобалди и Чино от Пистоя. Някои историци на италианската поезия причисляват към този кръг и Киаро Давандзати, Данте от Майано, Гуидо Орланди, Рустико ди Филипо. Стилновистите градят интелектуалното си превъзходство върху придобитата индивидуална култура, която в житейския си опит всеки натрупва сам. Те живеят със самочувствието на свободни интелектуалци, които не са обвързани с определен княжески двор и се доказват в контекста на по-либералната градска среда. Оттам

схващането им за любовта не е обвързано с нормите на дворцовата галантност, а е вдъхновено от изучаваните в Университета на Болоня антични и средновековни философски доктрини.

Поетите от кръга “Долче стил ново” се заемат да определят произхода и природата на любовното изживяване и да обяснят различните му проявления – мъката, радостта, мечтателността и страстния копнеж, като състояния на съзнанието на влюбения индивид. В изследването на човешкото съзнание те са повлияни от философската доктрина на Свети Бонавентура, бащата на средновековната мистика, определяна като “метафизика на светлината” (*metafisica della luce*). Според тази доктрина светлината е проявление на духовната мощ на Висшето същество, чиято енергия се трансформира от Ангелските духове в движеща небесата и интелектуално извисените хора сила [по De Sanctis].

Посветеността на “стилновиците” в понятийния инструментариум на средновековната философия прозира в честото им боравене с термини като “скрит дух”, “мощ”, “субстанция”, “деятелност”, “акциденция”. Те явно са заети от схоластиката и мистиката. Подобно на схоластиците те приемат, че психо-физиологичната система на човека се изгражда от трите способности – интелектуалната, възприятелната и вегетативната. Най-често използвани от стилновиците са схоластичните реалии с етичен заряд – “добродетел”, “благородство”, “превъзходство”, “милосърдие”, “смирение” и “състрадание”, които в поезията им придобиват нов, може да се каже, “научноизследователски” смисъл.

Несъмнено стилновиците са силно повлияни от пространните анализи на Божията любов и проявленията ѝ, които философите мистици провеждат в уединение и така естествено култивират в духа си една изтънчена лирична нагласа. Те ги пренасят в стиховете си, най-често за да представят отвътре екзалтираната, често раздвоена от внушенията на строгия разум, влюбена душа.

За разлика от поетите в Болоня флорентинските поети стилновисти изграждат един сплотен поетически кръг, чието единение се гради върху самочувствието им на елитни интелектуалци и върху силното им духовно излъчване. Макар че отстояват творческата си самобитност, те си остават “отворени” за влияния от събратята им по перо, принадлежащи към творческата им общност. Тези поети изявяват открито гордостта си, обусловена от богатата им ерудиция, и се отнасят с известно пренебрежение към местните, ограничаващи вдъхновението им културни традиции и с явно презрение към възприетите в делничния живот от простолюдието грубовати нрави и недодялани маниери.

Съвременните италиански литературни историци са единодушни, че поетите, формиращи кръга “Сладостен нов стил”, заимстват от предшестващите го поетически школи на провансалците и сицилианците следните нагласи и изобразителни похвати:

- 1) прославата на любовта като най-висша форма на духовна аристократичност;
- 2) утвърждаването на истинското благородство, което не се придобива с раждането, а се култивира в духа на индивида;
- 3) представянето на възлюбената дама като небесен ангел. [По Bonghi]

Но в кръга “Сладостен нов стил” психологическият анализ на любовното изживяване е вече много по-задълбочен и по-детайлен, отколкото при провансалците и сицилианците. Поетите стилновисти влагат много повече усърдие в детайлизирането на настроенията у наблюдаваната отдалеч възлюбена и полагат много по-големи усилия при тълкуване на поведението ѝ. За разлика от сицилианските поети те разкриват имената на своите избрани дами и по този начин внасят в интимната лирика повече автобиографична конкретност.

Мария Гаравалья и Джузепе Бонги [Maria Adele Garavaglia – Giuseppe Bonghi] твърдят, че Данте е видял Беатриче, дъщерята на Фолко Портинари, омъжена отскоро за Симоне Барди, през 1274 година (когато е бил на девет години според твърдението му в “Нов живот”) и отведнъж се влюбил страстно в нея. Друг прочул се стилновист, Чино от Пистойя, обезумява по Дивачката (Selvaggia), а съвременникът им Гуидо Кавалканти въздиша по Джована. Всеки от тях се стреми да представи собствената си любовна авантюра като изключително важно историческо събитие. Въпреки това тези стилновисти не се различават особено в представянето на “влюбването”, възлюбените им не са открити с индивидуален облик и самобитно поведение, така че любовните им изповеди се възприемат по-скоро като разгърнати метафори на “разкриването на собствената душа”.

В поезията на “Сладостния нов стил” хубостта на възлюбената е символ на Божията красота, към която е устремена душата на човека. А любовта е всъщност този устрем към Бога. Тъй като жената е вдъхновителка на всички страсти, радостта от съзерцаването ѝ е съпроводена от безмълвен отпор на чувствените пориви, т.е. подвластният на любовта мъж е призван да съпоставя земната с небесната обич и да отстоява в морален план чистотата на първата. Това е всъщност основната тема в “Долче стил ново” – духовното издигане на земния индивид чрез любовта до съвършенството

на небесната обич, което се постига по различен начин от отделните стил-новисти.

Основателят на лирическата тенденция “Долче стил ново” *Буонаджунта от Лука* е бил съдия и нотариус, който в свободното си време редаля стихове, в които възхвалявал под влияние на провансалските поети любовното изживяване. На провансалците подражава в своите стихотворения и сицилианският поет *Якопо от Лентини*, чиито прякор е Нотариуса, тъй като по професия е бил нотариус. *Гуитоне от Арецо*, роден най-вероятно през 30-те години на XIII век и живял до 1294 година, е водещият поет в Тосканската поетическа школа, която въздига в култ мистичната любов. По-нататък ще разгледаме по-подробно приноса за възникването на “сладостния нов стил” на този късносредновековен италиански поет

Названието на кръга “Сладостен нов стил” се обяснява в поредицата стихове (55–63) на песен XXIV в кантиката “Чистилището” на ранноренесансовата поема на Данте “Божествената комедия”. В тях стихоплетецът Буонаджунта Орбичиани от Лука заявява, че това, което се съдържа в поезията на Якопо от Лентини, на Гуитоне от Арецо и в неговите собствени творби, предшества упоменатия от Данте (в 57-ми стих) “Долче стил ново”, но признава, че поетите от новата школа “редят слова, които чувството диктува” (стих 59). В песен XXIV на “Чистилище” Данте среща Буонаджунта от Лука, който разпознава автора на сборника “Нов живот” и се обръща към него с думите:

*Кажи, не ти ли ми слуха погали
със своя стих и сладостен, и нов:
“Жени, които сте любов познали!”
(Бел. Това е първият стих, с който започва “Нов живот”).*

Данте му отговаря:

*Отвърнах аз: “Щом сладката любов
ме вдъхнови, словата на сърцето
веднага да запиша съм готов.”*

Всъщност в отговора на Данте не се твърди, че стилновистите са по-сентиментални от сицилианците и тосканците, а се подчертава майсторството им в описването на променливите психически състояния, които предизвиква у влюбените Амур, и усърдието на тези поети да ги претворят в “сладостна форма” (*forma dolce*). Явно е обаче, че авторът на “Нов живот” се дистанцира от лирическата традиция, следвана от старите тоскански и сицилиански поети, които са се прославили предимно като съчинители на

стихове, като изкусни реторици, като майстори на формата, в чиито творби липсва “сладостта” при пресъздаването на трепетите на истинската любов.

Според проф. Иван Шишманов Данте е “първият средновековен писател, който се опитва да проникне в собствената си душа и да даде точен отчет за своите чувства”. “Той е първият, който дава на психологическия си анализ и художествена форма” [Шишманов, 1938]. Всъщност, благонамерено възприето, определението на Данте за “сладостния нов стил” подчертава не само значимостта на правдивото пресъздаване на истинската любов. То отпраща към началния стих на сборника “Нов живот” – “Жени, които сте любов познали!” – и към формулата, която следва поетът в цикъла любовни сонети.

Според Данте животът и конфликтите на чувствата, уловени в почти ритуални формули и изпълвани постепенно със символни значения, трябва да преминат през пречистващата дейност на абсолютното интелектуално напрежение, да бъдат въведени в точно стилово изражение. Най-вероятно авторитетният италиански естетик и литературен критик Бенедето Кроче е имал предвид тези размишления на Данте, когато много по-късно пише: “На поета, на художника, комуто не достига формата, не му достига всичко, защото самият той не достига на *себе си*. Поетическата материя тече в душата на всеки човек, само изразът, тоест фразата, прави поета” [Кроче, 1996].

Наистина Данте ратува преди всичко за формално съвършенство в лирическите любовни изповеди и не счита задължително съотнасянето на трепетите на душата към конкретните исторически ситуации. Според него такива ситуации са често “нечисти” и поради това недостойни да бъдат въвеждани в представянето на една възвишена страст. Всъщност днес е лесно да констатираме, че поезията и поетиката на ”Долче стил ново” са общо взето неподвластни на каквито и да било местни културни и езикови условности.

От кореспонденцията на Данте черпим сведения, че италианската поезия на прехода от XIII към XIV век преминава в развитието си през *три етапа*: през първия се изявяват поетите Буонаджунта, Гуитоне от Арецо и Якопо от Лентини, чийто стил не е нито “сладък”, нито “нов”; началото на втория полага Гуидо Гуиницели, чийто стил е “сладък”; през третия етап поколението от поети, съвременници на Данте, обновява и обогатява “сладкия стил” на Гуиницели. Така от края на XIII век до днес като първоосновател на ранноренесансовата италианска поетическа школа “Долче стил ново” се почита и прославя болонският поет *Гуидо Гуиницели*,

когого Данте определя като “баща на мене и на по-добри, / които за любов са сладко пели” (“Чистилице”, песен XXVI, стих. 98–99). [По Bonghi]

Тук би трябвало да се отбележи приемствеността в развитието на схващането за любовта от последните провансалски поети, през Киаро Даванцати до Гуидо Гуиницели. Не е трудно да се установи, че в ранните канцони на Гуидо се появяват много идеи и образи, заимствани както от канционите на Америго от Пегийан (Amerigo di Peguilhan), така и от сонетите на Якопо от Лентино (Jacopo da Lentino). Всъщност в поезията на стилновистите отзвучават споровете относно етапите в любовта и последствията от нея, които се водят непрекъснато в средновековната поезия както на Франция, така и на Италия. В техните стихотворения могат да се открият много наблюдения и коментари, заети от “Любовното изкуство” на Овидий и от дворцовия кодекс “Правила на куртоазната любов” от французина Андре льо Шаплен (André Le Chapelain). [По De Sanctis]

В концепцията на стилновистите за любовта благородството е неразривно свързано с добродетелта, а любовта – с благородството, т.е. любовното изживяване е стимул за морално самоизграждане, за постигане на нравствено съвършенство от индивида и за извисяването му до Божията мъдрост. Тук би трябвало да упоменем канцоната на Гуидо Гуиницели “Амор в сърцето благородно пребивава” (Al cor gentil rempaira sempre Amore), която в кръга “Долче стил ново” се приема като *творбама нифест*. В нея благородството се определя не като наследствена придобивка, а като индивидуална добродетел. Всъщност поставянето под въпрос на наследственото благородство е знак за налагането на новия граждански дух в големите градове държави на Тоскана. То означава постепенното изместване на феодалните фамилии от предприемчивите делови мъже в политическия живот, които стават носители на новите културни нагласи.

В тази прочута канцона манифест Гуиницели подчертава неизбежната сроденост на любовта с душевното благородство. Той утвърждава традицията, идваща от трубадурите, от политическия живот възлюбената жена да се сравнява с небесен ангел. В традицията на “Долче стил ново” на любимата жена неизменно се приписват външна красота, вътрешно благородство, смирение, милосърдие и пречистващо въздействие върху всички около нея. Тук би трябвало да изложим тезата на проф. С. Хаджикосев, която напълно споделяме:

“Италианската поезия на дуеченто (XIII в.) е в голяма степен повлияна и от силно развития през XIII век марианизъм, т.е. култ към Божията майка”. “Ангелизацията и обожествяването на любимата жена, които

са естествена последица от платонизиращите тенденции в провансалската лирика от периода на упадък, намират характерен израз в поезията на “стилновиците” чрез въвеждането на повелителката на сърцето в “небето на любовта” и уподобяването ѝ на звезда. Ще припомним особеното символично значение на думата “звезда”, с която завършват и трите кантики на Дантевата “Божествена комедия”. Звездата символизира нематериален блясък, сиянието на божествената и човешката възвишена любов” [Хаджикосев, с. 161].

Лесно е да се установи, че немалко образи и идеи в прочутата канцона на Гуиницели са заети от лириката на предшестващите поколения сицилиански и тоскански поети. Въпреки това тя се приема като творба манифест заради новото им съчетаване и заради новата емоционална екзалтация, с която са обосновавани и тълкувани. В основата на тази канцона, а по-късно и на цялата поезия на “Долче стил ново”, е заложен мощен интелектуален ентузиазъм за изграждане на схеми, образи и словесни обрати, които да изразяват и тълкуват най-дълбоките пориви на изцяло посветилата се на любовта душа.

Моралната философия, изповядана от поетите стилновисти, от една страна, се изгражда върху религиозното преклонение, от друга, върху оспорването на потомственото благородство, на което се противопоставя благородството на душата – единствената опора на истинската любов. Религиозният патос на “Сладостния нов стил” е обусловен главно от темата за ангелската жена, т.е. жената се уподобява на слязъл на земята ангел. Любимата жена се въздига в култ като живо възплъщение на Доброто, превърната е в посредничка между Бог и човека и по този начин се сродява с изображението на Светата дева. Любовта към подобно създание не само прави мъжа по-добър, но и му открива пътя към небето.

Според Хаджикосев “Амор на римските елегии има някои общи черти с Амор на “стилновиците” като например раняващата любовна стрела. По-съществена е обаче неговата амбивалентна функция на раняващо и изцеляващо същество... При поетите стилновисти Амор е ангелоподобно същество, негово “седалище” е паметта (memoria) и разумът (mente) на влюбения” [Хаджикосев, с.170].

Вече уточнихме, че според Данте новостта на “Сладостния нов стил” се състои в пълното съответствие между поетическия език и “диктовката отвътре” на любовта. Всеки възприет предварително израз и всяка извършена впоследствие реконструкция на “диктовката” се смятат за неуместни и изкуствени. Най-важна е непосредствеността, истинността. В кръга на стилновистите се изоставя реторичната изобретателност и се залага на

мигновеното възприемане на любовното чувство, при което вниманието е насочено изцяло към душата.

Наистина в кръга “Долче стил ново” се появяват редица нови *тълкувания на любовта*, които се въвеждат и обогатяват в сборниците на отделните поети. За Кавалканти например любовта е чувство, което внася непрекъснато в душата безпокойство и страдания:

*Не чувствам нито пълно спокойствие, нито разкаяние,
след като любов и своя възлюбена намерих.
(«Non senti pace né rimorso alquanto
poscia ch'amore e madonna trovai»).*

Като влюбен поетът стилновист Чино от Пистойя споделя същата тревожна нагласа на духа:

*Не съм живял без мъка и въздишки,
не съм оставал нито миг, без да усещам
смъртта, след като очите ми откриха
красотата на моята възлюбена и бяха обсебени от нея.*

*(Senza tormento di sospir non vissi,
né senza veder morte un'ora stando
fui, poscia che i miei occhi riguardando
e la bieltate di madonna fissi.)*

Любовта “навлиза с шурм” (assale) в душата на Гуиницели и в “жестока битка чрез въздишки” го поваля на земята. За Кавалканти и за Данте срещата с възлюбената е също “битка” (battaglia). Чино определя любовта като “дух, който изпълва човека с безпокойство” (uno spirito ch'ancide). В една своя късна канцона Гуидо Гуиницели твърди, че “любовта обръща в бягство всички духове на спокойствието в мен” (amore gurre tutti i suoi spiriti a fuggire). А Данте изповяда, че любовта:

*...отнема смелостта и самоувереността,
като ранява плахото ми самочувствие
с толкова тревога и толкова дълбока рана.*

*(...prende baldanza e tanta securtate
che fere tra' miei spiriti paurosi
e quale ancide, e qual pinge di fore.)*

Кавалканти и Чино назовават очите си, с които са прогледнали в красотата на тяхната възлюбена, “безумни” (folli). Гуиницели, Данте и Чино се обръщат към близките приятелки на избраната от тях дама, за да ги приканят да се вгледат в нейната красота и да приемат предизвикателството да се състезават с нея по хубост. В редица свои стихотворения, с различна степен на настойчивост, влюбените поети Данте Алигиери, Гуидо Кавалканти и Дино Фрескобалди зоват смъртта като освободителка от страданията на любовта.

В кръга “Долче стил ново” възлюбената жена се представя по сходен начин с едни и същи изобразителни средства. За Гуиницели тя “изглежда като лъчезарно слънце” (per lucente sole), според Кавалканти любимата “излъчва по-ярък блясък от слънцето” (risplende più che sole). Гуиницели не вярва, че “в света съществува християнка, която да е толкова красива и добродетелна” (che nel mondo sia cristiana / sí piena di beltade e di valore). Кавалканти твърди, че “в този свят не съществува създание, в което да има толкова красота и сладост” (in questo mondo non à creatura / sí piena di beltà né di piacere).

Когато Гуиницели попада под властта на любовта, той се превръща в “статуя от месинг, в която няма нито живот, нито дух, макар че носи лице на мъж” (como statua d’otono, / ove vita né spírto non ricorre, / se non che la figura d’uomo rende). Влюбеният Кавалканти изповяда, че се скита “като човек извън живота, който изглежда като фигура от клони, камъни или дърво, която се движи само благодарение на изкуството на нейния създател” (come colui ch’è fuor di vita, / che pare, a chi lo sguarda, come sia / fatto o di rame o di pietra o di legno / che sé conduca sol per maestria).

Поетите стилновисти откриват нов поетичен език за означаване на чувството в момента на избликването му. В трактата си “*За простонародната реч*” (De vulgari eloquentia) Данте уточнява, че в любовната лирика думите трябва да бъдат лишени от острота и подбрани според критерия “яснота”. Поетичната реч трябва да е облагородена и да бъде по-мъдра под въздействие на чувството. Синтаксисът трябва да бъде подчинен на диктата на подредбата и хармонията. Идеалните стилистични схеми трябва да довеждат образите до максимална концентрираност.

През третия период от развитието му в кръга “Сладостен нов стил” се озовават двамата талантиви флорентински поети – Данте и Кавалканти. В програмната си канцона “*Една жена ме помоли*” (Donna mi prega) първият от тях взема тема от поезията на Гуидо Гуиницели и я развива чрез изтънчени силогизми. Той разгръща в два полюсни, но допълващи се

регистъра темата за любовта – любовта-екстаз към жената-ангел и любовта-мъка, която се поражда от невъзможността да се намери реално превъплъщение на идеалната, зародила се в ума любов.

Най-важният принос във финалния етап на еволюцията на “Сладостния нов стил” е безспорно приносът на Гуидо Кавалканти. Именно той довежда до съвършенство процеса на интериоризация на любовта, като разработва мотиви за силата на влюбената жена да прави блажен мъжа, на когото отдава сърцето си. В кръга на приятелите и последователите на Гуидо Кавалканти се налага едно по-изострено внимание към отделните вътрешни способности и дейности на човешкия организъм. Чрез детайлното им описание поетите стилновисти от това поколение изграждат по-прецизно собствения си индивидуален облик и индивидуализират до висока степен излъчването на избраната възлюбена. В любовната драма вече се замесват душата и умът, очите и духовете, обитаващи тялото, в които според конвенциите на средновековната одухотворена (спиритуализирана) митология се конкретизират нравствените ангажменти и чувствените пориви, заложили у човека.

Всъщност още през началния етап от развитието на поезията на “Долче стил ново” се отдава особено важно значение на “вглеждането в себе си”, т.е. на интроспективния анализ. Това обяснява предпочитанието, отдавано от стилновистите на “пейзажа да душата” пред външния природен пейзаж в поезията им, която е по-скоро метафизична и психологична, отколкото насочена към възпроизвеждане на сетивния свят. Това предпочитание предопределя общо взето абстрактното внушение на “стилновистката” лирика, насочването ѝ към квинтесенцията, благодарение на което тя като че ли предопределя най-новите експерименти в модерната поезия, чиято цел в крайна сметка е да намерят точно съответствие между лирическия изказ и мимолетните пориви, зародили се в капризното любовно изживяване.

Нов, по-зрял етап в развитието на психологическия анализ откриваме в поезията на късния стилновист *Чино от Пистойя*. При него той става по-конкретен и по-артикулиран, поривът да се постигне формална изтънченост като че ли отстъпва пред стремежа на влюбения да се изповяда докрай, без да скрива нищо. Този стремеж бележи криза в средновековната лирика и предизвестява прехода към лирическата стратегия на Петрарка като поет на любовта. Приема се, че поетите от Тоскана откриват нова насока в развитието на европейската лирика, която в общи линии е следвана от петраркистите (XVI век) до поетите романтици (първата половина на XIX век) –

насока, в която се придава висока стойност на динамичното съчетаване на възвишените пориви и елегичните нагласи в любовната страст.

Новаторството на стилновистите е обусловено от съзнателното им търсене на една извисена над земното реалност, предопределено е от пренасянето им в един изящен идеален свят, в който всяка представа и всяко слово придобива духовен, пречистен от всичко земно смисъл. В тази надземна реалност, в този съвършен свят чувствата се развиват в пречистена от всякакви користни и плътски пориви атмосфера, в необременена от чувствени помисли и телесни щения среда.